

УДК 378.4

Ткачук О. В.,

кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри економіки, менеджменту та комерційної діяльності,
Центральноукраїнський національний технічний університет

Особливості регулювання ринку праці та зайнятості населення в умовах антикризового управління економікою

Кризові явища в економіці країни зумовлюють появу низки негативних явищ на ринку праці, включаючи звільнення персоналу та зростання рівня безробіття, зростання тіньової зайнятості, зменшення рівня оплати праці, несвоєчасну виплату заробітної плати, відсутність коштів для фінансування професійного навчання і розвитку персоналу тощо. Тому в умовах антикризового управління економікою особливої актуальності набувають питання оптимізації процесу регулювання ринку праці та зайнятості населення, що є запорукою відновлення стабільного економічного розвитку, підвищення якості життя й забезпечення конкурентоспроможності економіки країни в контексті глобалізаційних тенденцій.

Основними завданнями антикризового управління є забезпечення діагностики і своєчасне виявлення негативних явищ і тенденцій на ранніх етапах їх прояву, запобігання дії цих явищ (за можливості), мінімізація впливу негативних чинників та запровадження комплексу заходів щодо виходу з кризового стану.

Регулювання ринку праці та зайнятості населення відбувається за допомогою державного регулювання та саморегулювання, при цьому регулюючий вплив має здійснюватися на засадах розвитку державно-приватного партнерства та розбудови ефективного соціального діалогу між усіма зацікавленими сторонами.

Як відзначає В.Л. Міненко, мінімізація впливу державного регулювання повинна стати визначальним принципом узгодження взаємодії механізмів державного регулювання і саморегулювання, щоб класичним регуляторам ринкової економіки на ринку праці (ціна робочої сили, попит, пропозиція робочої сили) найменше завадити виконувати функції саморегулювання [1].

До інструментів державного регулювання ринку праці відносять адміністративно-правові (встановлення обмежень на ринку праці, квот на працевлаштування громадян, що потребують соціального захисту та ін.), організаційно-економічні (виплата допомоги по безробіттю, професійне навчання безробітних, надання освітніх ваучерів, встановлення ставок оподаткування, бюджетне фінансування, інвестиційні пільги, дотації, кредитні ставки тощо) та соціально-психологічні [4].

Саморегулювання ринку праці базується на принципах вільної взаємодії попиту і пропозиції, вільного ціноутворення, конкуренції та економічної свободи.

Аналіз тенденцій зайнятості й безробіття населення та середньооблікової кількості штатних працівників у Кіровоградській області за 2000-2016 рр. (рис. 1) свідчить про низку негативних тенденцій. Так, чисельність зайнятого населення зменшилася з 435,2 тис. осіб у 2000 році до 375,7 тис. осіб у 2016 році, а середньооблікова кількість штатних працівників – з 317 тис. осіб (2000 рік) до 177 тис. осіб (2016 рік). Крім того, в 2014-2016 рр. спостерігаємо зростання чисельності безробітного населення порівняно з попереднім періодом.

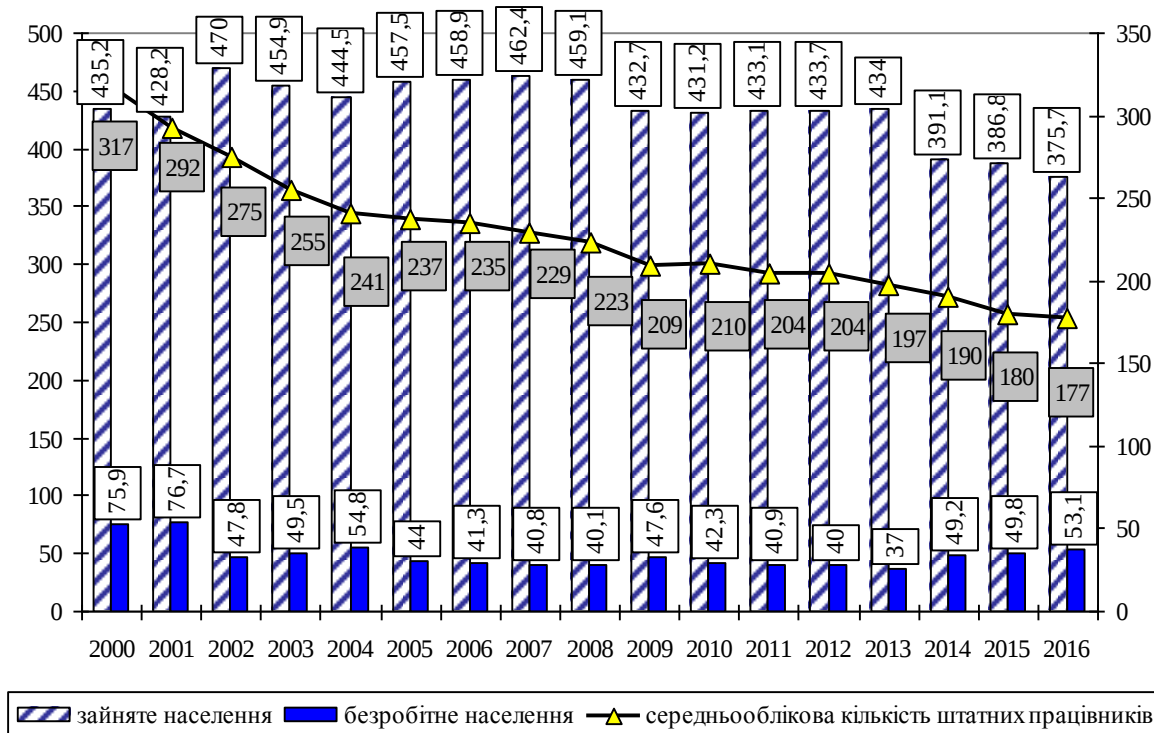

Рисунок 1 – Динаміка зайнятості й безробіття населення та середньооблікової кількості штатних працівників у Кіровоградській області за 2000-2016 рр.

Джерело: складено автором за даними [3].

Виявлені негативні тенденції стосовно розвитку ринку праці та зайнятості населення в регіоні свідчать про необхідність запровадження комплексного підходу до антикризового регулювання, яке, на наше переконання, має здійснюватися у такій послідовності:

I етап. Експрес-діагностика стану і динаміки показників розвитку ринку праці та зайнятості населення.

II етап. Поглиблена діагностика показників, які демонструють негативну динаміку за результатами експрес-діагностики та визначення чинників, що спричинили їх виникнення.

III етап. Оцінювання зовнішніх можливостей (виявлення зовнішнього потенціалу) поліпшення ситуації на ринку праці.

IV етап. Визначення внутрішніх резервів поліпшення ситуації на ринку праці.

V етап. Формування та реалізація комплексної програми антикризового регулювання ринку праці та зайнятості населення, встановлення критеріїв моніторингу ефективності її реалізації.

Таким чином, напрями вдосконалення регулювання ринку праці та зайнятості населення відповідно до реалій сьогодення включають:

- забезпечення збалансованості ринків праці та освітніх послуг;
- вдосконалення законодавчо-нормативної бази та приведення її у відповідність зі світовими стандартами;
- сприяння розвитку гнучких та дистанційних форм зайнятості;
- підвищення якості підготовки фахівців в системі професійної освіти відповідно до потреб інноваційного розвитку економіки;
- сприяння розвитку інноваційно орієнтованих навичок і компетенцій;

- розвиток системи навчання упродовж життя;
- створення нових високопродуктивних робочих місць та модернізацію існуючих та ін.

На думку фахівців, створення нових робочих місць можна стимулювати шляхом реформування трудового законодавства з одночасним забезпеченням достатнього рівня соціального захисту працівників. Потрібно сприяти скороченню витрат на оплату праці та диверсифікації контрактів, переходячи до моделі флексік'юриті, що забезпечує збалансованість гарантій зайнятості та гнучкості ринку праці (на основі підтримки доходів або економічної активності замість жорсткого захисту робочих місць). Створення робочих місць можна прискорити, заохочуючи підприємництво за допомогою навчання, надання доступу до фінансування, консультативних послуг та допомоги у налагодженні ділових зв'язків [2].

Отже, забезпечити ефективне регулювання ринку праці та зайнятості населення в умовах антикризового управління економікою можливо за рахунок поєднання традиційних методів регулюючого впливу та новітніх підходів, заснованих на врахуванні сучасних світових тенденцій.

Список літератури

1. Міненко В.Л. Теоретико-методологічні засади узгодження взаємодії механізмів державного регулювання і саморегулювання ринку праці / В.Л. Міненко // Теорія та практика державного управління. – 2013. – Вип. 3. – С. 149-156.
2. Навички для сучасної України: огляд / [К. Дель Карпіо, О. Купець, Н. Мюллер, А. Олефір]. – Міжнародний банк реконструкції та розвитку; Світовий банк. – 2017. – 41 с.
3. Офіційний сайт Головного управління статистики у Кіровоградській області. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.kr.ukrstat.gov.ua>.
4. Юрчик Г. Механізм державного регулювання національного ринку праці в сучасних умовах / Г. Юрчик // Україна: аспекти праці. – 2014. – № 3. – С. 11-20.